
DE ZAAK MENTEN

Aflevering 3

Door: Robert Jan Overeem & Jan Harm Dekker
Regisseur: Tim Oliehoek

Versie: 11-03-16 DEF

STOCKSHOT: PARIJS 1943

Een chique etage in hartje Parijs, veel kunst en antiek: fin du siècle / art nouveau / art deco. PIETER en DIRK MENTEN zitten om een schaars verlichte tafel. MOEDER MENTEN (65) zit verderop onder een schemerlamp kruiswoordpuzzels in te vullen. Radio Paris staat zachtjes aan (=Geen Jazz, of Joodse componisten). De broers hebben een fles cognac voor de helft op. Pieter, die er vermoeid uitziet, werpt een blik op de kunst aan de muur.

PIETER

Je hebt goed geboerd intussen.

DIRK

Jij toch ook.

PIETER

Vraag niet hoe. Alles hebben ze me afgenomen, die bolsjewieken. Maar dat hebben ze geweten.

DIRK

Kijk maar uit daar. Die Russen winnen steeds meer terrein. En hier bij ons is het wachten op een landing van de Amerikanen. Hitler heeft alle hoop op Rommel gevestigd.

PIETER

(bevreesd)

De Duitsers houden het niet vol. Alles wijst erop.

Dirk haalt zijn schouders op. Moeder Menten kijkt op.

DIRK

Dat overleven we ook wel weer.

PIETER

Jij misschien wel.

DIRK

Jij niet dan?

Pieter kijkt mismoedig voor zich uit. Dirk wisselt een blik met zijn moeder en schenkt nog eens in.

DIRK (CONT'D)

Waarom dan niet?

Pieter zwijgt en drinkt zijn cognac.

LEADER

SEQUENTIE

1 VERVALT 1

2 ARCHIEFBEELDEN TWEEDE KAMER - NACHT 2

X-cut:

2A KRANTENKOPPEN / TV-BEELDEN 2A

MINISTER VAN AGT moet zich in de (oude) Tweede Kamer verantwoorden over de vlucht van Menten.

Over het beeld de cover van de laatste Accent, die de opgravingen in Oekraïne vermeld; schuin in de bovenhoek zijn de woorden toegevoegd: "*Pieter Menten gevlucht!*"

We zien (kort) beelden van het echte debat, met daardoorheen hetgeen wat de vlucht van Menten en de afwezigheid van van Agt (die tijdens Mentens vlucht in Roemenië zat) teweegbracht in de pers.

Van Agt wordt het vuur aan de schenen gelegd. Nu gaat het vooral over Mentens vlucht: Hoe is het mogelijk dat de miljonair vlak voor zijn arrestatie de benen nam? Is er een lek bij justitie?

We zien fragmenten van hoe van Agt met name door PvdA-leden, maar ook door VVD-ers scherp geattaqueerd wordt.

Maar DS 70 voorman Drees jr is het felst en heeft lof voor Hans, die hij vergelijkt met Woodward en Bernstein. (Mits we dat hebben.) Hij brengt de KVP-er Kortenhorst in herinnering, die na de oorlog zowel Mentens advocaat als voorzitter van de tweede kamer was.

VAN AGT

Ik besef heel wel in wat voor een
hulpeloze positie ik voor u sta en
ik meen dat voluit.

3 VERVALT 3

4A VERVALT 4A

4B VERVALT 4B

5 VERVALT 5

7A INT. TELEGRAAFGEBOUW / REDACTIE ACCENT - DAG

7A

Gekkenhuis op de redactie. Telefoons rinkelen voorturend. COLLEGA'S brengen verslag uit aan MARK DE BOER. Hans komt de redactie oplopen en treft daar WOUTERS. Hans gaat meteen op hem af.

HANS

Menten is door iemand bij jullie
gewaarschuwd.

WOUTERS

Dat weet je niet Hans-

HANS

Hoeveel mensen waren van de
arrestatie op de hoogte?

WOUTERS

Ik kan je verzekeren dat we alle
registers open trekken. Interpol is
in-

HANS

Wie bij jullie houdt hem de hand
boven het hoofd? Allemaal soms.

Wouters verliest zijn zelfbeheersing

WOUTERS

Wie zegt dat het door ons kwam?

Wouters slaat de Accent open (Menten gevlucht) geeft een klap
op de foto van Menten vlak voor diens vlucht.

WOUTERS (CONT'D)

Een fotograaf van jou heeft Menten
met vliegtuigen en hoogwerkers de
stuipen op het lijf gejaagd.
Misschien is hij daarom wel
gevlucht.

Hans bindt in.

HANS

Gijs is free-lance, die foto's
maakte hij in de eerste instantie
voor de Stern.

WOUTERS

Jullie de hoge oplagecijfers en ik
kan de klappen opvangen.

HANS

Ik doe gewoon mijn werk.

WOUTERS

En ik niet soms? Je wordt bedankt.

Wouters loopt kwaad weg.

8 INT. / EXT. ZOLDERKAMER PODORODZE / ERF PISTINERS (1941) - 8
AVOND

Door het hartvormige gat in de deur kijken zien MICHAEL
HAUPTMAN en ABE POLLAK dat de Duitsers en Menten vertrekken
en de OEKRAINERS de kuil aan het dichtgooien zijn. Het begint
te donderen.

8A EXT. PODORODZE / ERF PISTINERS (1941) - AVOND 8A

De jonge mannen komen voorzichtig naar buiten, buiten het
zichtveld van de Oekraïners. Hauptman wijst dat ze ieder een
kant op moeten gaan. Ze omhelzen elkaar kort en rennen dan
ieder een kant op.

timelaps

Regen, donder en bliksem. We zien het bloedstroompje naar de
beek.

9 INT. TELEGRAAFGEBOUW / REDACTIE ACCENT - DAG 9

X-cut:

10 INT. REDACTIE HA'ARETZ - DAG 10

Hans loopt naar zijn bureau, gevolgd door SASKIA, met haar
schrijfblok in de hand.

SASKIA

Zo'n beetje elke krant vraagt naar
jouw mening over van Agt.

HANS

Voorlopig geen tijd. -Hoe staat het
hier?

MARK

Veel steunbetuigingen. Een
reisbureau biedt jou en je gezin
een vakantie aan op een zonnig
eiland.

HANS

Alsof ik niets beters te doen heb.

MARK

En een lawine aan scheldkanonnades
op van Agt, maar bruikbare tips
nada.

Een journalist hangt de telefoon op.

JOURNALIST 1

Hans. Ik heb hier een knakker die beweert contact te hebben met de Groningse onderwereld. Ze houden Menten en zijn vrouw gevangen en willen 10.000 gulden losgeld.

MARK

10.000? Amateurs.

JOURNALIST 1

Als bewijs dat ze hem hebben sturen ze Mentens rijbewijs op.

HANS

Oplichterij. Menten heeft geen rijbewijs, die laat zijn vrouwtje liever achter het stuur zitten.

De journalist verscheurt zijn aantekening.

HANS (CONT'D)

Hebben we echt niets beters?

SASKIA

Hans ik heb der Stern voor je op lijn twee.

HANS

Ah.

Hans haast zich naar zijn bureau, neemt op en druk op toets twee.

HANS (CONT'D)

Hans Knoop.
über Menten? Fragen Sie bitte...
aber zuerst, was wissen Sie über
Menten?... Gar nichts? Sch/
schade... -Okay, ich habe jetzt
Redaktionssitzung, danach Rufe ich
Sie sofort an.
Bitte Schön.
(legt krachtig neer)
Verdomme.

Hans, last van hoofdpijn, knijpt met zijn ogen.

MARK

Waarom pak je niet een paar uurtjes slaap. Ik neem het wel van je over.

HANS

Het gaat wel...

De telefoon gaat weer en Hans neemt op.

SASKIA
Meneer Kanaan op lijn drie.

HANS
(drukt toets in)
Chaviv, did you hear the news?

Hans heeft Kanaan aan de krakende lijn.

KANAAN
The man is a murderer and you
people let him off for the second
time! Don't you realize the evil
that is in that man?

HANS
I do Chaviv. It's not my fault. I
did everything I could-

KANAAN
Well that's not enough is it?

Hans valt even stil. Herpakt zich.

HANS
We're doing the best we can.
I have good connections with de
Stern magazine, they have a
worldwide network of
correspondents, who all look out
for Menten.

KANAAN
You've got to find him, Hans!

Mark fluit op zijn vingers om de redactie bijeen te roepen.

HANS
I got to go. I call you back.

Hans hangt vertwijfeld op.

11 INT. TELEGRAAFGEBOUW / REDACTIE ACCENT - DAG

11

De REDACTIE zit bijeen -zoals in afl 1.

Saskia, die erbij komt zitten met haar schijfblok, brengt Hans een glas water en een stripje aspirines, waarvan hij er meteen drie slikt.

JOURNALIST 2
Dat hele justitie-rapport over
Menten. Acht pagina's. Waarom geen
samenvatting?

HANS
Daarmee doen we onze lezers tekort.

JOURNALIST 2

De helft van het nummer gaat al over Menten. Ik heb een prima verhaal over de ontvoerders van Johanna Berbers.

HANS

Moeten we helaas een weekje opschuiven.

JOURNALIST 2

Dan is de actualiteitswaarde nul.

HANS

Jammer dan.

JOURNALIST 2

Dus weer een Menten-magazine, deze week? Lekker actueel; de man is foetsie.

HANS

Daarom juist! We moeten de zaak levend houden. Want waar is Menten? Iemand enig idee? Iemand? Juist.

De journalist zwijgt. De rest ook, het wordt beklemmend stil.

HANS (CONT'D)

We zijn een week verder en nog steeds geen millimeter opgeschoten.

Een pijnscheut doet Hans duizelen en naar zijn hoofd grijpen.

MARK

Gaat het nog?

Hans schudt zijn hoofd en staat op.

HANS

Sorry. Mark, neem jij het over?

Hans gaat. De redactie zwijgt. Een telefoon rinkelt. En nog een.

12A/B INT. HUIS HANS KNOOP / BADKAMER / WOONKAMER - DAG 12A/B

BETTY ziet op tv het opsporingsbericht over Pieter en Meta Menten. Yoram rent Lisette achterna. Betty houdt ze tegen.

BETTY

Ophouden nu. Pappa heeft hoofdpijn en jullie zouden stil zijn.

LISETTE
Is pappa ziek?

BETTY
Hij is heel erg moe en voelt zich
niet zo lekker.

De kinderen houden zich muisstil. Dan gaat, keihard, de
telefoon. Betty zucht geërgerd

BETTY (CONT'D)
Laten ze hem dan nooit met rust.

Maar ze neemt de telefoon wel aan.

13 INT. HUIS HANS KNOOP / BADKAMER - DAG

13

De luxaflex staat dicht. Hans ligt bad, met een natte washand
over zijn hoofd. Betty komt behoedzaam binnen.

BETTY
(zacht)
Hans?

Hans doet een stukje washand omhoog en kijkt haar aan.

BETTY (CONT'D)
Ik heb iemand van de Stern aan de
telefoon.

HANS
Nu niet. Die hebben me weer nodig
voor hun eigen artikel over Menten.

BETTY
Hij klinkt heel dringend.

Hans komt met een zucht overeind.

13A INT. HUIS HANS KNOOP / WOONKAMER - DAG

13A

Betty staat met de telefoonhoorn paraat als Hans, in badjes,
komt aanlopen.

HANS
(pakt hoorn)

HANS (CONT'D)
Mit Hans Knoop.

BISSINGER (O.S.)
Herr Knoop, wir haben Menten für
Sie.

HANS
Hè, was... (sagen Sie)?

BISSINGER (O.S.)
Wir haben Menten für Sie. Einer
unserer Korrespondenten in der
Schweiz hat sich das Paar gesehen
und weiß in welchem Hotel sie sich
aufhalten.

Hans kijkt Betty met grote ogen aan.

HANS
Ze weten waar hij is, in
Zwitserland.

Betty omhelst Hans.

14 INT. HOTELKAMER USTER - DAG

14

Een non-descripte enigszins aftandse hotelkamer. Op het bed
een paar half ingepakte koffers. Pieter Menten drinkt een
glas whisky en leest de Telegraaf (van begin dec 76).

Meta komt binnen in gezelschap van een goed geklede man van
louche huize. Pieter staat op en legt zijn krant weg.

PIETER
Herr Schultze, guten Tag, haben sie
die Reisepässe?

Schultze laat twee passen zien.

SCHULTZE
5000. D-mark.

PIETER
Zwei passen für 5000? Sind Sie
verrückt?

SCHULTZE
Nein. 5000 Pro Stück.

PIETER
Dat we ons zo moeten verlagen.
Alsof we criminelen zijn.

META
Doe het nou maar.

PIETER
5000 für beide.

SCHULTZE
Pro Stück.

META
Pieter, ik wil hier weg, weg uit
dit land, uit dit vreselijke gat,
uit dit fluthotel.

PIETER

6000.

Maar Schultze is onvermurwbaar.

15 EXT. HOTEL USTER - NACHT

15

Een ijskoude nacht. Hier en daar zien we restanten sneeuw op straat. HANS KNOOP, fotograaf GIJS JONGSTRA, camera's om z'n nek, staan bij de ingang van het hotel. Commissaris ROB WOUTERS overlegt iets met DRIE ZWITSERSE POLITIEMANNEN (waarvan twee in uniform) en richt zich dan tot Knoop.

HANS

Weten ze zeker of het hem is?

WOUTERS

Ze hebben met een andere naam ingecheckt, maar ze voldoen volledig aan het signalement.

Een Zwitserse politieman geeft een seintje, ze gaan.

WOUTERS (CONT'D)

Jullie kunnen helaas niet bij de arrestatie zijn.

GIJS

(houdt camera vast)

Daar moet ik nou juist wel bij zijn. Wat kom ik hier anders doen?

WOUTERS

Als jullie even wachten in de lobby kun je daarna zoveel plaatjes schieten als je wil.

GIJS

Zeggen hun dat?

Gijs stapt op de mannen af, Hans, nerveus en vermoeid, houdt hem tegen.

HANS

Gijs. We wachten in de lobby.

Wouters knikt Hans dankbaar toe. De strijdbijl tussen hen is begraven.

16 INT. HOTEL USTER / LOBBY - NACHT

16

Het is een eenvoudig hotel. Hans en Gijs staan in de sfeerloze zithoek te wachten. Ze kijken ongeduldig naar een liftdeur.

GIJS

Dit bevalt me helemaal niets. Laten we gaan kijken.

Hans schudt alleen zijn hoofd.

Dan brandt er een rood lampje naast de lift en horen ze een geluid. Ze springen overeind. Gijs, met zijn camera in de aanslag, kiest positie.

Een VIJFTIGER en een JONGE VROUW komen naar buiten, reageren even verschrikt vanwege Gijs, groeten vluchtig dan en lopen door. De lift gaat weer dicht.

Het is weer wachten geblazen, een eeuwigheid lijkt het. Als Hans een blad van een tafeltje pakt, zien we dat zijn hand trilt. Hij legt het blad snel weer weg.

GIJS (CONT'D)

Waar zijn ze mee bezig daarboven.

Hans, bloednerveus, geeft geen antwoord, kijkt werktuigelijk op zijn horloge.

Dan horen ze de lift weer vertrekken.

GIJS (CONT'D)

Zal je ze hebben.

Gijs neemt weer zijn positie in. Hans doet een stapje opzij om hem de ruimte te geven. Het duurt even...

En dan gaat de liftdeur weer open. Tot hun teleurstelling komt alleen een Zwitserse agent naar buiten.

HANS

Is het hem? Ist es Menten?

Maar de agent geeft geen antwoord, loopt door naar buiten.

Weer moeten ze wachten... Dan horen ze de lift weer, en gestommel, en een geagiteerde stem in de liftschacht. Menten?

GIJS

Dit moeten ze zijn.

Ze nemen hun posities in.

Dan gaat de liftdeur open. In de lift staat Pieter Menten, omringd door de politiemannen. Gijs maakt zijn eerste foto's. Pieter is een ogenblik verblind door het flash-licht. Als hij zijn gezichtvermogen weer terug heeft staat hij oog in oog met Hans. Even staren de twee elkaar aan. En dan:

PIETER

Ik ga je helemaal kapot maken. Jij, en dat leuke gezinnetje van je erbij. Rotjood.

Hans verliest zijn zelfbeheersing en wil erop losslaan.
Wouters houdt hem tegen.

WOUTERS

Rustig.

MENTEN

Vuile rot jood! Smerig stuk
communist! Smerige KGB! Dit zal
slecht aflopen voor de joden! Hoor
je!

Menten op zijn beurt moet in bedwang gehouden worden door de
poltiemannen.

PIETER

Denk je dat ik nooit eerder voor de
rechter heb gestaan? Ik win altijd
en ik ga miljoenen van je claimen.

Het groepje loopt door. Gijs maakt meer foto's.

17 EXT. HOTEL USTER - NACHT

17

Het groepje politiemensen voert Pieter Menten mee door de
koude nacht. Gijs cirkelt er omheen met zijn camera. Menten
probeert zijn gezicht af te dekken met de kraag van zijn jas.

Hans volgt het groepje, tot het hem allemaal teveel wordt en
hij op het trottoir schokschouderend ineens zakt. De tranen
stromen over zijn wangen. Gijs is terug en slaat een arm om
hem heen.

GIJS

Rustig maar gabber. 't is voorbij.
We hebben hem.

BUMPER: PERS: MENTEN GEARRESTEERD

TITEL: DRIE MAANDEN LATER

18 INT. GEVANGENIS SCHEVENINGEN / GANG / BEZOEKRUIMTE - DAG 18

Een BEWAARDER brengt Pieter (zonder stropdas) naar de
bezoekruimte waar Meta zit te wachten. Ze leest een aantal
papieren die ze heeft meegenomen.

De bewaarder brengt Pieter naar zijn stoel en schuift die
aan.

PIETER

Bedankt jongeman. Een tip zit er
helaas weer niet in voor je, maar
die hou je allemaal tegoed van me.

De bewaarder grijnst.

META

Krijg je je medicijnen op tijd?

PIETER

Prima personeel hier. Heb je die papieren van de advocaat bij je?

Meta schuift de scheidingsakte naar hem toe.

PIETER (CONT'D)

(bekijkt akte)

Verder nog nieuws?

META

Behalve de Telegraaf zijn alle kranten tegen je. Niemand lijkt geïnteresseerd in de waarheid.

Pieter zet zijn handtekening en geeft de akte en de pen terug.

META (CONT'D)

Het voelt zo raar om te scheiden. Ik wil naast je staan om je onschuld aan te tonen.

PIETER

Hij heeft het je toch uitgelegd?

META

Jawel...

PIETER

Wat maakt het uit, alles wat ik bezit gaat naar jou. Maar al staat het op jouw naam; het blijft van ons samen. Zo kunnen ze me niks meer afpakken.

Meta kijkt hem aan.

META

Je bent onschuldig. Hoe kunnen ze dan iets afpakken?

PIETER

Teken nou maar.

Meta tekent na nog een aarzeling de echtscheidingspapieren.

PIETER (CONT'D)

En dat boek van Knoop? Hij kan me niet blijven uitmaken voor moordenaar.

META

De advocaat spant een kort geding
aan. Hij gaat twee miljoen eisen
als de publicatie toch doorgaat.

19 INT. FEESTRUIMTE / GARDEROBE - DAG

19

Hans en Betty staan in voor dezelfde spiegel als in afl. 2.
Hans heeft een mooi pak aan. Betty, in een smaakvolle jurk,
schikt zijn stropdas. Op de achtergrond het geroezemoes van
een volle feestzaal.

BETTY

Je hebt een jaar achter hem
aangejaagd dus mag je best even in
het zonnetje staan.

En ze zoent hem.

HANS

Ik weet het niet. Iedereen doet
alsof het al voorbij is.

BETTY

Die man wordt heus wel veroordeeld,
dat kan toch niet anders?

Hans zegt niks.

BETTY (CONT'D)

Kom, we gaan een feestje vieren.

En ze troont Hans mee.

20 INT. FEESTRUIMTE - DAG

20

In dezelfde villa als in afl. 2 vindt er een wederom
feestelijke gebeurtenis plaats. De presentatie van Hans' boek
'De Zaak Menten'. Een stapel te signeren exemplaren ligt
klaar. Ook hangt er een grote poster met de cover van het
boek; met de foto van Gijs. Tussen de GASTEN zien we Wouters
en Gijs Jongstra, die zijn foto van Menten op de poster
bekijkt. Hans rondt zijn toespraak af.

HANS

Veel dank ook aan mijn uitgever,
die ondanks het proces dat de heer
Menten tegen ons gaat voeren die
publicatie van dit boek toch heeft
doorgezet.

Een applausje.

HANS (CONT'D)

Maar maakt u zich geen zorgen,
volgens onze advocaat, Mr
Moszkowicz, maakt Menten geen
schijn van kans
(pakt boek)
En is dit boek vanaf volgende week
overal verkrijgbaar.

Meer applaus.

HANS (CONT'D)

Tenslotte: Ik ben het afgelopen
jaar vrees ik een waardeloze
echtgenoot geweest, iets wat mijn
lieve vrouw Betty me zo nu en dan
fijntjes wist mede te delen...
Desondanks bleef ze me
ondersteunen, door dik en dun;
Betty ik hou van je. -Dank jullie
wel. En nu snel aan de borrel.

Applaus. De muziek gaat aan, dansmuziek. Een serveerster gaat
rond met een blad vol drank. Een hand pakt een jenevertje en
zet het glaasje leeg terug. De hand pakt nog een borrel: de
hand van Henk Demeester zien we nu.

Hans moet handen schudden, wordt op de schouders geslagen en
omringd door mensen. Hij loopt naar commissaris Wouters, die
bij een borreltafel JOURNALISTEN te woord staat, waaronder
Henk Demeester.

HENK

Commissaris, hoe groot acht u de
kans dat de meneer Menten wordt
veroordeeld?

WOUTERS

Heel groot. Anders was ik hier
nooit aan begonnen.

HENK

Weet u zeker dat de heer Menten nog
veroordeeld kan worden. Hij is
immers alleen bestraft voor
colloboratie.

Hans pikt dat laatste op.

HANS

Wie heeft jou hier uitgenodigd?

HENK

Je uitgever. Kennelijk is alle
publiciteit meegenomen.

Betty pakt Hans bij zijn arm.

BETTY

Kom, we gaan dansen.

Henk kijkt geamuseerd toe hoe Hans zich onder protest laat meevoeren.

21 INT. JAN TABAK - DAG

21

Een paar dagen later. Henk Demeester zit aan de koffie met de geaffecteerd lispelende advocaat VAN TEYLINGEN. Meta, een nationale bekendheid inmiddels, komt binnen en ziet direct blikken van andere BEZOEKERS op haar gericht. Ze is even van slag, maar herstelt zich als ze van Teylingen en Demeester ziet. De OBER is wat ongemakkelijk van alle aandacht die Meta trekt.

VAN TEYLINGEN

Dat hele proces wordt een farce...
Meneer Menten heeft nooit iets
strafbaars in Nederland gedaan. Ik
voorzie dan ook een vrijspraak-
(ziet Meta, staat op)
Dag mevrouw Menten.
(tegen Demeester)
U kent mevrouw?

HENK

(staat op)
Zeker. Aangenaam mevrouw.

Meta knikt, ziet de ober komen.

OBER

Dag mevrouw Menten. Een droge
sherry?

META

Graag, Robert.

Meta blij, kijkt naar Demeester: zie je nou, niemand gelooft in die verhalen. Van Teylingen biedt haar een stoel aan. Ze gaan zitten.

VAN TEYLINGEN

Dus meneer Knoop komt op bezoek en
precies op dat moment halen die
communisten lijken uit de grond.

META

Massagraven waar die dorpsbewoners
30 jaar lang gewoon overheen
gewandeld hebben, zonder iets te
merken.

VAN TEYLINGEN

En dan konden het evengoed slachtoffers zijn van Oekraïense nationalisten, niemand minder dan Simon Wiesenthal zelf heeft dat beschreven, wist u dat.

Henk maakt aantekeningen.

VAN TEYLINGEN (CONT'D)

Meneer Menten heeft zijn leven op het spel gezet door Joden te helpen. Hij is Duitsland uitgezet wegens *Deutschfeindlichkeit*.

META

Mijn man is altijd goed geweest voor de joden. Waarom zou hij zo iets verschrikkelijks gedaan hebben?

De ober komt Meta's sherry brengen

VAN TEYLINGEN

Op het moment dat die zogenaamde massaexecuties hebben plaats gevonden zat mijn cliënt in Berlijn, daar heb ik schriftelijke bewijzen van. Komt u anders lang op mijn kantoor. Er is nog veel meer.

HENK

Ik was trouwens bij de rechter commissaris die net met Dirk, de broer van uw cliënt belde. Daar ga ik een interessant stukje over maken.

META

(glimlacht instemmend)

Al uw onkosten worden vergoed. En u hoeft tijdens uw onderzoek zeker niet op een dubbeltje te kijken.

HENK

Dat is niet nodig, mevrouw. Ik wil enkel dat de waarheid verteld wordt.

De ober komt Meta's sherry brengen, en een blad met smakelijk belegde luxe broodjes brengen.

OBER

Van het huis, met de complimenten van mijn chef.

22 INT. TELEGRAAFGEBOUW / REDACTIE ACCENT - DAG 22

CROSSCUT

23 EXT. HUIS DIRK MENTEN / TUIN - DAG 23

Hans vist een bruine boterham met kaas uit zijn degelijke broodtrommel. Saskia legt De Telegraaf voor hem neer.

HANS

Dank je.

Saskia blijft staan, en wijst op een aankondiging op de voorpagina. Hans pakt de krant en bladert snel naar de pagina met: *'getuigenis Dirk gunstig voor Menten'*, geschreven door Henk Demeester. Hans leest het artikel vluchtig en met stijgende verontwaardiging door. Hij staat op, pakt zijn agenda uit zijn jasje, waarin het nummer van Dirk Menten staan. Hij belt met Cannes. Saskia trekt zich discreet terug.

DIRK MENTEN, net uit bed en aan de koffie, krijgt de rinkelde telefoon, (met een lang snoer) aangereikt door zijn vrouw NINA, in ochtendjas.

DIRK

Menten.

HANS

Met Hans Knoop. Sorry dat ik u stoor, maar dit is dringend. Het proces tegen uw broer is aanstaande, en nu staan er ineens uitspraken van u in de krant die me nogal verbazen: Dat u samen met uw broer enige maanden na de massa-executies terug in Polen bent geweest en dat niemand iets kwaads over uw broer heeft gezegd. Verder zou u over genoeg informatie beschikking om uw broer onmiddellijk vrij te krijgen.

DIRK

Om hem vrij te krijgen? Om hem vast te zetten zul je bedoelen.

HANS

U zou dit via de telefoon aan een Nederlandse rechter commissaris hebben verteld.

DIRK

Onzin. Ik heb alleen gezegd dat ik geen zin heb om naar Nederland te komen. Ik wil niks meer met mijn broer te maken hebben, dat weet u.

HANS

Als hij zijn straf dreigt te ontlopen, weigert u dan nog steeds om te komen getuigen?

DIRK

Meneer Knoop, onze naam is al genoeg door het slijk gehaald. Dat is slecht voor mijn handel.

HANS

Meneer Menten, wat is er in Parijs gebeurd, in '43?

DIRK

Ik wens u een fijne dag.

Dirk legt neer. Hans staat nog even met de telefoon in zijn handen.

24

INT. TELEGRAAFGEBOUW / KAMER GROEN BORGHART - DAG

24

Hans bij Groen Borghart die het artikel 'getuigenis Dirk gunstig voor Menten', voor zich heeft liggen. Henk Demeester zit er ook, ontspannen.

GROEN B.

Ik snap werkelijk niet waar je je over opwindt Hans.

HANS

Dat artikel is een schande. Niet alleen omdat het Menten vrijspreekt, maar het is gelogen.
(tegen Henk)
Jij hebt Dirk Menten niet gesproken.

Groen Borghart kijkt naar Henk.

HENK

Dat klopt. Ik was erbij toen de rechter commissaris met Dirk Menten aan de telefoon zat. Uit dat gesprek heb ik geciteerd.

HANS

Dirk heeft nooit gezegd dat hij na de executies in '41 nog in Polen is geweest. Ik heb het hem zelf gevraagd.

HENK

Dan heeft hij dus of tegen de rechter commissaris of tegen jou gelogen.

Hans kijkt naar Groen Borghart.

HANS

Dit pik je toch niet? En als dit nou de eerste keer was. Tot nu toe lees ik in elk artikel over de zaak de ene leugen na de andere.

GROEN B.

Luister Hans, ik begrijp dat je met jouw betrokkenheid Menten graag ziet hangen, maar wij zijn de grootste krant. En die moet, zeker nu die rechtszaak begint, de kwestie van alle kanten belichten. Laat de lezer zelf maar oordelen.

HANS

Jullie laten je gewoon voor Mentens karretje spannen.

En hij loopt boos weg. Henk kan een glimlach niet onderdrukken. Staat ook op.

GROEN B.

Maak het niet te bont, Henk.

25

EXT. RECHTBANK AMSTERDAM (MEI 1977) - DAG

25

titel: RECHTBANK AMSTERDAM

BUMPER: BEELDFLITSEN BUITENLANDSE TV EN PERS

De eerste zitting. Het proces wordt gehouden in het gloednieuwe kantongrechtsgebouw aan de Parnassusweg. Onder veel belangstelling van binnen- en buitenlandse PERS en TELEVISIEPLOEGEN.

Een robuuste man (63) stapt uit een taxi. HENRIETTE BOAS, die samen met Hans staat te wachten, loopt naar CHAVIV KANAAN toe. Hij begroet Henriette Boaz hartelijk.

KANAAN

Shalom Henriette, good to see u again.

HENRIETTE

Shalom Chaviv. This is the moment of truth.

(tegen journalisten)

Chaviv Kanaan, dames en heren, de man die al 30 jaar achter Pieter Menten zit.

Kanaan glimlacht bescheiden. Persfotografen maken hun foto's.

Hans komt met open armen op Kanaan af.

HANS
Mister Kanaan?

KANAAN
Ah Hans. Pleased to meet you.
(geeft hand)

Dan reppen de fotografen zich naar de volgende persoon die uit een taxi stapt; Meta Menten, in roze mantelpakje, dik in de make-up en volbehangen met juwelen, onderdrukt een ijdel glimlachje terwijl de camera's flitsen. Kanaan weet niet wie ze is, maar heeft direct een vermoeden.

KANAAN (CONT'D)
Lets go inside.

En hij loopt naar binnen. Hans volgt.

26 INT. RECHTBANK AMSTERDAM - DAG 26

x-cut

27A EXT. PODHORODZE 1941 - DAG 27A

27B EXT. PODHORODZE 1941 - DAG 27B

27C EXT. PODHORODZE 1941 - DAG 27C

NTB

27D EXT. PODHORODZE 1941 - DAG 27D

27E EXT. PODHORODZE 1935 - DAG 27E

(sequentie)

De rechtszaal zit bomvol. Het geroezemoes verstomt als Pieter Menten wordt binnengeleid: gladgeschoren, een paar kilo afgevallen en strak in het pak; zijn entree maakt indruk. Met zijn stevige tred en twinkelende blik oogt hij vitaal. Als hij Meta in het oog krijgt werpt hij haar kushandjes toe.

Als Menten achter zijn tafeltje naast advocaat van Teylingen gaat staan, glijdt zijn oog langs het trio Boas, Hans en Wouters. Strijdbare blikken aan beide zijden.

Dan komt komen de RECHTERS (3) en de GRIFFIERS (2) en de OVJ Haverkort binnen. Voor dat ze goed en wel zitten gaat Pieter in de aanval.

PIETER

U heeft het recht niet om mij te
beoordelen.

(zwaait met papieren)

Ik heb hier 24 motieven om wraking
te eisen.

Verbaasd geroezemoes in de zaal. Van Teylingen, zichtbaar nerveus, is verrast door deze uitval en probeert Pieter tot stilte te manen. Maar die loopt van de beklagdenbank weg en legt de papieren voor de PRESIDENT van de rechtbank op tafel.

PIETER (CONT'D)

Een showproces is dit, waar de KGB
patent op heeft. Ik word al bij
voorbaat schuldig verklaard.

PRESIDENT

Meneer van Teylingen, wilt u die
eis tot wraking misschien
toelichten?

VAN TEYLINGEN

Ik houdt me hierbij afzijdig,
meneer de president.

PRESIDENT

Goed. Ik schors deze zitting voor
een kort beraad.

Pieter kijkt triomfantelijk naar van Teylingen. De rechtbank staat weer op, consternatie in de zaal. Kanaan kijkt verbaasd naar Hans, die het flink benauwd krijgt.

Het rechtcollege heeft weer plaats genomen en de zaal is weer stil.

PRESIDENT (CONT'D)

...daarom verklaart de rechtbank
geen van de door de verdachte
aangedragen verklaringen als
ontvankelijk. Dus de rechtszaak kan
beginnen...

Wouters staat voor de microfoon. Hij laat de inmiddels bekende foto van Menten in SS -uniform zien. Op een statief hangt een KAART van Galicië, met o.a. de dorpen Sopot, Podhorodze en Uricz.

WOUTERS

Alle getuigen die ik sprak dit
gebied herkenden de heer Menten van
deze foto.

VAN TEYLINGEN

Geen wonder, meneer Wouters, al die getuigen die u sprak werden aangeleverd door de Russen.

WOUTERS

De plaatselijke autoriteiten lieten ons volstrekt vrij, we hebben de mensen ter plaatse zelf mogen uitzoeken. Dat geldt ook voor de getuigen die we in Lwow, Lemberg destijds, hebben gesproken, die bevestigden dat de heer Menten deel uitmaakte van de SS, onder andere als tolk, omdat hij zowel Pools als Duits sprak.

PIETER

Wacht eens even, ik spreek hooguit drie woorden Pools. Dan kan ik toch onmogelijk tolk geweest zijn?

PRESIDENT

Gaat u verder meneer Wouters.

Pieter staat op en zwaait met het boek 'De Zaak Menten'.

PIETER

U wauwelt alleen maar na wat er in dat flutboekje van meneer Knoop staat, meer niet.

PRESIDENT

Meneer Menten gaat u zitten, alstublieft.

WOUTERS

Integendeel, meneer de president; ons onderzoek toont aan dat de heer Knoop geen onzin heeft geschreven: in zeker twee van deze dorpen heeft een massaslachting plaats gevonden. Onder leiding van de heer Menten.

De zaal is doodstil als een POOLSE VROUW 1 (55) haar relaas doet. De TOLK vertaalt.

TOLK

We werden door de Oekraïners bijeen gedreven naar het erf van de familie Pistiner, iedereen was verplicht om toe te kijken.

(MORE)

TOLK (CONT'D)

De ouderen stonden in een boog om het graf, dus om het beter te zien moesten de kinderen in bomen klimmen.

We zien de executieplaats in Podhorodze vanuit het gezichtspunt van de DORPSBEWONERS. Een 11-jarig JONGETJE kijkt vanuit een boom en ziet een man de plank boven de kuil oplopen. Dan wendt hij verschrikt zijn hoofd af.

De tweede Poolse vrouw is aan het woord.

TOLK (CONT'D)

Ik zag dat meneer Menten zijn vroegere administrateur Alexander Nowicky naarvoren riep. Hij richtte zijn pistool op hem en schoot. Daarna heeft hij ook nog zijn vrouw en haar dochter doodgeschoten.

Op de executieplaats staat een vrouw op de plank. Haar dochter, 16, een meisje nog, draagt nog precies dezelfde dikke vlecht als 8 jaar geleden. (zie afl 1)

Ze kijkt naar haar moeder op de plank. Die kijkt haar in paniek aan.

Pieter geeft Holtzapfel een seintje. De vrouwen die toekijken krimpen ineem als ze de schoten horen.

In de rechtszaal heerst een ijselijke stilte.

De derde Poolse vrouw is aan het woord. Ze barst in tranen uit als ze het allemaal weer voor zich ziet.

TOLK (CONT'D)

Het schieten ging urenlang door. Omdat het 's avonds hard begon te regenen hebben de Oekraïners de kuil niet goed dichtgegooid. Overal kwam bloed omhoog. Het stroomde de rivier in, die helemaal rood werd van het bloed.

De 46-jarige Meron SIMONIAK staat in de getuigenbank.

TOLK (CONT'D)

Ik was pas elf, maar alle kinderen moesten verplicht toekijken. Mijn broer was de eerste. Omdat hij communist was: iedere communist en iedereen die volgens Menten iets van hem had gestolen ging eraan.

Podhorodze 1941. We herkennen Wladimir Simoniak, de jonge communist die Menten ooit het leven redde loopt over de plank die over de nu nog lege kuil is gelegd. Hij draait zich om en kijkt Pieter recht aan.

Pieter kijkt onbewogen terug en knikt naar Holzapfel, die een kort salvo geeft. Pistolak valt in de kuil.

TOLK (CONT'D)

Niet iedereen was meteen dood. Toen de kuil 's avonds werd dichtgegooid was het gekerm nog te horen.

Getuige Simoniak staat er inmiddels bij te huilen, pakt een zakdoek. De zaal is doodstil. Pieter kijkt verveeld.

PRESIDENT

Dan wil ik de volgende getuige oproepen. De heer Chaviv Kanaan.

Kanaan staat nerveus op. Achter hem zitten Hans en Henriette Boas. Hans staat ook op en geeft Kanaan een bemoedigende schouderklop.

Kanaan loopt naar de getuigenbank. Chaviv Kanaan staat nerveus voor de microfoon. Heel even kijkt hij Pieter in de ogen, terwijl met duim en wijsvinger even in zijn wang knijpt.

We zien flitsen uit afl 1 en 2 waar Pieter de jonge Chaviv/Bibi vaderlijk in de wang knijpt

Pieter vertrekt geen spier, maar we zien een lichte flikkering in zijn ogen.

Er is een TOLK aanwezig, die Kanaans woorden vertaalt.

KANAAN

My name is Chaviv Kanaan. I took this name when I moved to Palestina. In Poland I was known under the name Lieber Krumholtz, but my nickname was... (Bibi)

Dan zien we Pieter Menten en Kanaan als de jonge Bibi Krumholtz terugkomen van een jachtpartij.

PIETER

Bibi

BIBI

(Pools)

Oom Pieter, dit was onze laatste jacht. Ik ga naar Palestina.

Pieter had dit niet verwacht, kijkt hem aan.

PIETER

(Pools)

Zo, kijk je uit voor de Arabieren?

BIBI

Hier in Polen is er geen toekomst voor me. Ik wil daar studeren en een leven opbouwen.

PIETER

Er is daar alleen maar woestijn. Wat zeggen je ouders hiervan?

BIBI

Die zijn erop tegen, maar ik ga toch.

PIETER

(lachje)

Je bent net zo eigenwijs als ik toen ik jong was. Maar kijk wat ik allemaal heb bereikt. Dus ga, mijn beste Bibi, ik wens je veel succes.

BIBI

Ik zal u missen oom.

Pieter knijpt Bibi in zijn wang en slaat hem op zijn schouders.

PIETER

Ik jou ook jongen. Je stuurt me toch wel een kaartje?

BIBI

Natuurlijk.

Terug in de rechtszaal vertaalt de tolk:

TOLK

Ik heb veel kaarten gestuurd, maar oom Pieter schreef nooit terug. Eind 44 pas hoorde ik weer iets over hem, maar op een hele andere manier. In Tel Aviv werd ik benaderd door een man, Jacob Loebel die me huilend vertelde dat zijn ouders, zijn broer, en vrijwel zijn hele familie was vermoord...

KANAAN

He told me about the mass killings in Uricz and Podorodze. And about the man who was responsible for that: Pieter Menten.

PIETER

Stop maar. Ik heb nog nooit van deze man gehoord en ik heb hem nog nooit eerder gezien. Met dit soort mensen ging ik helemaal niet om. En wat moest ik als volwassen man met een jongen van 16? Laat me niet lachen.

De rechter kijkt fronsend naar Kanaan die de woorden van Menten door de tolk in het Engels vertaald krijgt.

Tussen de schrijvende pers zien we nu ook Henk Demeester.

Kanaan loopt terug naar zijn plaats en passeert Menten, die stug de andere kant op kijkt.

28

INT. TELEGRAAFGEBOUW / KAMER GROEN BORGHART - DAG

28

Henk Demeester, Eduard Groen Borghart en Accent adjunct Mark de Boer zitten gezellig aan de whisky. Hans komt binnen, met een katern van de Telegraaf in zijn hand, even verbaasd Mark hier te zien.

HANS

Dit is het zoveelste artikel waarin je Menten wil vrijpleiten, met volslagen onzinverhalen.

Hans houdt het katern op met een artikel: 'Opzienbarende verklaring van ex-SS'er', 'Vier Duitsers en twee Finnen voeren executies uit'.

HENK

Die man leek me volkomen ter goeder trouw. Het is nogal wat, om als ex-SS-er met naam en toenaam in de krant te komen. En bij justitie nemen ze zijn verhaal heel serieus.

HANS

Inmiddels niet meer. Als je die gegevens gecheckt had dan wist dat die SS-er waarover je schrijft daar nooit geweest kon zijn.

(tegen Groen B.)

Ik eis een rectificatie.

Henk drinkt zijn glas leeg en gaat weg.

HENK

Matennaaiër.

HANS

Hoor wie het zegt.

GROEN B.

We moeten even praten Hans.

HANS

Jullie zijn nog altijd bang voor die miljoenenclaim. Zo krijgt Menten zijn zin en speelt de Telegraaf weer precies dezelfde onfrisse rol als in de oorlog.

Hans kijkt naar Mark, maar die zwijgt diplomatiek.

GROEN B.

Onzin en totaal niet vergelijkbaar.

HANS

Des te meer een reden om te rectificeren.

GROEN B.

Weet je wat jij zou moeten doen; even gas terugnemen.

HANS

Het proces is in volle gang.

GROEN B.

Precies, je zit meer in de rechtbank dan op de redactie. De directie heeft besloten dat iemand je gaat bijstaan als hoofdredacteur, en mij de schone taak gegeven om je dat mede te delen. Het leek me het beste om Mark aan je te koppelen.

Mark kijkt Hans aan, peilt diens reactie. Het valt mee.

HANS

Oh.

MARK

We zijn een goed team Hans, jij en ik.

HANS

Zeker.

(geeft hand)

Gefeliciteerd, met deze promotie.

GROEN B.

(pakt fles)

Daar moet op gedronken worden.

29

INT. TELEGRAAFGEBOUW / KANTOOR ACCENT - DAG

29

Behalve Hans en Saskia is er niemand op de redactie. Hans schopt nijdig een prullenbak omver en pakt zijn jas.

HANS

Die jongen is nauwelijks droog achter zijn oren of hij steekt al een mes in mijn rug. -Wist jij hiervan?

Saskia kijkt hem betrappt aan. Hans blikt terug: Ook gij...!

SASKIA

Echt meneer Knoop, het is geweldig wat u gedaan heeft maar...
(ze schiet vol)
Het beheerst u. U kunt helemaal nergens anders meer aan denken.

Ze begint nu te huilen, pakt een zakdoek. Hans' woede verdwijnt.

SAKIA

Het spijt me zo. Ik wilde dit ook helemaal niet. En Mark ook niet.

Hans wrijft haar wat ongemakkelijk over de schouders.

HANS

Kalm nou maar. Zo erg is het ook niet...

Maar zijn blik zegt iets anders.

30

INT. RECHTBANK AMSTERDAM - DAG

30

Afgezien van de Poolse getuigen is nagenoeg hetzelfde gezelschap aanwezig. Geroezemoes in de zaal, Meta inspecteert Pieters kleding. Tussen de vertegenwoordigers van de pers zitten ook Henk Demeester en Chaviv Kanaan, nu als verslaggever. Hans komt binnen, groet Kanaan, negeert Henk en gaat zitten.

Van Teylingen is opgestaan.

VAN TEYLINGEN

Ik wil graag mijn eerste getuige a decharge oproepen: de heer Gijsbert Jongstra.

Hans weet niet wat hij hoort. Naast hem staat Gijs op. Hans zoekt vragend diens blik. Maar Gijs negeert hem.

Gijs Jongstra staat op het getuigenbankje.

GIJS

Zowat alles was in scene gezet en die Russen lieten je geen moment alleen. Meneer Knoop deed er nog een schepje bovenop. Toen hij die dorpsbewoners die foto's liet zien wees hij zelf aan wie Menten was, dat kan ik bewijzen, want daar heb ik foto's van.

De president onderbreekt Gijs.

PRESIDENT

Die foto's, zijn die hier?

VAN TEYLINGEN

Hier, meneer de president.

Van Teylingen toont een grote zwart-wit foto, waarop te zien is dat Hans een getuige op de foto van Menten wijst.

PRESIDENT

Eén foto maar? Gaat u verder.

GIJS

Dat was zeker niet de enige keer dat meneer Knoop me voor zijn karretje wilde spannen. Hij had een contact met een knokploeg die meneer Menten in zijn zwembad wilde omleggen, en ik had dan het bloedrode water moeten fotograferen.

Pieter springt op.

PIETER

Ze hebben mijn zwembadwater vergiftigd. Ik heb zelf de dode eenden eruit moeten scheppen. En mijn vrouw wordt nog altijd dagelijks bedreigd.

Meta, schuin achter Pieter, beaamt het. De rechter maakt een aantekening

PRESIDENT

Gaat u verder meneer Jongstra.

Pieter staat achter zijn bankje en wijst op de POOLSE VROUWEN (rond 60) die nog in de getuigenbank zitten.

PIETER

Een schijnproces is dit, nee,
rechtsverkrachting.

PRESIDENT

Meneer Menten, gaat u zitten.

PIETER

Ik ging toch helemaal niet om met
dit soort mensen. Ze zien me voor
m'n broer aan, die kwam daar veel
vaker dan ik.

PRESIDENT

Als u nu niet ophoudt laat ik u
verwijderen.

PIETER

(gaat weer zitten)
Excuses meneer de president.

VAN TEYLINGEN

Nog afgezien van de vraag of deze
rechtbank bevoegd is om over mijn
cliënt te oordelen, wil ik u erop
wijzen dat de getuigen elkaar op
essentiële punten tegenspreken. In
de eerste plaats het punt of mijn
cliënt nu zelf zou hebben geschoten
of niet...

PIETER

Geen wonder dat die verhalen niet
kloppen, want hoe kunnen ze dit na
36 jaar nog allemaal herinneren?

PRESIDENT

Gaat u door.

PIETER

Al deze verhalen zijn toch
voorgebakken. Ik ben daar nooit
geweest. Ze verwarren mij met mijn
broer Dirk.

PRESIDENT

Ik bedoelde meneer van Teylingen.

PIETER

Oh, pardon meneer de rechter.

Gegrinnik in de zaal. Zelfs de rechter moet even glimlachen.
Hans lacht niet mee.

32 INT. RECHTBANK AMSTERDAM / GANG - DAG

32

Gijs komt de rechtzaal uit. Loopt naar de deur als Hans hem achterna komt.

HANS

Prachtige vertoning was dat. Wat wil je hier nou mee bereiken?

GIJS

Als je me normaal had betaald, had dit voor mij niet hoeven.

HANS

Laat jij je door die massamoordenaar betalen?

Gijs loopt weg. Hans loopt nog even mee.

HANS (CONT'D)

Je rechten zijn afgekocht, daar ben je mee akkoord gegaan.

GIJS

Voor de Accent ja, maar niet voor dat boek.

HANS

Al plaats ik die foto's in de Libelle, ze zijn keurig betaald.

Gijs loopt zwijgend door. Hans blijft alleen in de gang staan.

33 INT. SAL MEYER - DAG

33

Hans wacht op zijn broodje. De overige bezoekers van de zaak bekijken hem vol bewondering. Een MEISJE (11), in gezelschap van haar aantrekkelijke MOEDER (33) houdt hem een balpen en een papiertje voor.

MEISJE

Meneer, mag ik uw handtekening?

HANS

Zeker.

Hans zet zijn handtekening en glimlacht naar de moeder. Sal Meyer komt het broodje brengen.

SAL

Alstublieft meneer.

(tegen moeder)

Als ie nou maar geen kapsonus krijgt.

HANS
Geenszins.

SAL
Hoe gaat het proces?

Hans haalt zijn schouders op, niet best eigenlijk.

SAL (CONT'D)
Er was hier vanochtend een goj die wilde weten of je van de verkeerde kant was.

Hans houdt verbaasd op met eten.

SAL (CONT'D)
Ik zeg, ik denk het niet; hij wil z'n ossenworst altijd in plakjes.

HANS
Een goj?

SAL
Ja, en of je dan misschien een maitresse had. Dat soort dingen.

HANS
Hoe zag hij eruit?

SAL
Blond, 50. En hij had al zo'n kegel, op de vroege morgen.

HANS
Heeft hij zijn naam genoemd?

SAL
(vergeten)
Ik meen van wel...

HANS
Henk Demeester?

SAL
Ja. Demeester. Aparte naam. Deed me ergens aan denken. -Moos zit achterin de klas en steekt zijn vinger op, maar krijgt geen sjoege van de meester...

Maar Hans heeft er geen aandacht voor.

14 dec 1977 de uitspraak. De zaal is tot de nok toe gevuld. Hans luistert gespannen toe. Ook Menten, Meta en van Teylingen luisteren. Chaviv Kanaan, naast Henk Demeester.

PRESIDENT

.... voor het in staatsdienst van de vijand medeplegen van moord op de burgerbevolking van de door de vijand bezet gebied veroordeelt de rechtbank Pieter Nicolaas Menten tot een gevangenisstraf van 15 jaar, met aftrek van voorarrest.

PIETER

Bravo, meneer de president, voor dit stukje wanprestatie. Denkt u maar niet dat ik het erbij laat zitten, want ik ga in hoger beroep.

Geroezemoes in de zaal.

PRESIDENT

Dat is uw goed recht meneer Menten. Hiermee is de zitting gesloten.

Iedereen staat op, Meta en Teylingen ontfermen zich over Pieter. Meta pakt Pieters papieren bij elkaar en stopt ze netjes in zijn tas.

Hans Knoop wordt als eerste door door Betty omhelst en commissaris ROB WOUTERS gefeliciteerd, en daarna moet hij nog meer handen schudden.

Als Pieter wordt meegenomen door twee agenten kijkt Hans hem even recht in de ogen. Meta en van Teylingen gaan Pieter achterna.

35

INT. TELEGRAAFGEBOUW / KAMER GROEN BORGHART - DAG

35

Hans komt binnen met een katern van de Telegraaf. Groen Borghart neemt kopij van een jonge JOURNALISTE op plateuzolen door.

GROEN B.

Hans, momentje nog...

(tegen journalist)

Prima stuk. Ga zo door en gij zult spinazie eten.

De journaliste neemt de kopij tevreden mee en gaat. Groen B. komt op Hans af, met uitgestoken hand.

GROEN B. (CONT'D)

(geeft hand)

Ten eerste, mijn oprechte felicitaties.

HANS

Dank je.

GROEN B.
Maar daar kwam je niet voor?

HANS
(houdt artikel op)
'Pieter Menten bezit een hoge mate
van mentaliteit', nou vraag ik je.

Groen B. bekijkt het artikel.

HANS (CONT'D)
'hoge mate van vitaliteit' had er
moeten staan, dat zouden ze
aanpassen in de volgende editie.
Maar nee hoor, het staat er nog
steeds.

GROEN B.
En morgen wordt er de vis in
verpakt.

HANS
Ik zie al een half jaar lang het
ene na de andere onzin-artikel over
Menten. En waarom zit Henk achter
mijn rug om in mijn privéleven te
graven? Weet jij daar iets van?

Groen Borghart zwijgt.

HANS (CONT'D)
Ik heb het hier gehad. Ik neem op
staande voet ontslag.

GROEN B.
Hans, even kalm aan.

Groen Borghart zwijgt even.

GROEN B. (CONT'D)
Neem alsjeblieft een paar dagen
bedenktijd.

HANS
Niet nodig. Tot ziens.

Hans gaat weg. Achter zijn rug schudt Groen Borghart zijn
hoofd.

Hans is thuis, hangt zijn jas op, neemt zijn tas mee naar
binnen. Betty loopt geschrokken achter hem aan.

BETTY
Om één zo'n woordje?

HANS

Daar gaat het niet om. Al een half jaar moet ik ze verdomme smeken om objectief over de zaak te blijven. Als het aan de Telegraaf ligt kan Menten ongestoord van zijn oude dag genieten.

BETTY

Maar om dan gelijk je ontslag te nemen.

HANS

Als journalist kan ik daarmee leven maar als Jood kan ik daar niet blijven.

BETTY

Worden we ineens principieel?

Hans staat inmiddels bij zijn bureau en haalt dossier en andere papieren uit zijn tas.

HANS

Menten is veroordeeld, dat nieuws gaat de hele wereld over. Het moet wel heel gek lopen als ik niet snel ergens weer hoofdredacteur ben.

(glimlach)

Met een nog leuker salaris.

TITEL: EEN JAAR LATER

37 INT. BEDRIJFSGEBOUW - DAG 37

Henk Demeester loopt door een gang van een niet al te chique bedrijfspand. Ziet een bordje op de deur: Hans Knoop Adviesbureau voor P.R. en publiciteit.

Hij klopt aan en gaat naar binnen.

38 INT. BEDRIJFSGEBOUW / KANTOOR HANS - DAG 38

Een klein kantoor, dat zowat een replica is van Hans' oude werkkamer. Aan de muur hangen de foto's van Hans met de groten der aarde.

Hans, geen stropdas, slordig in het pak en zorgelijk ogend, zit achter zijn bureau aan de telefoon als Henk Demeester binnen komt.

Henk bekijkt geïllustreerde documentatie van een sanitair-fabrikant, We kijken mee en lezen:

INSERT: voordeel diepspoeler t.o.v. vlakspoeler

HANS

(kwaaië blik op Henk, in
de hoorn)

Precies. Dit vraagt om een breed
offensief en uitgekiende strategie.
Ik zet het zo snel mogelijk op
papier. U vindt het uiterlijk
maandag bij de post.

(legt neer)

Wat doe jij hier?

HENK

Een pr-strategie voor een grote
sanitairfabriek?

HANS

Heb ik je gevraagd dat te lezen?

Hij pakt de papieren uit Henks hand.

HENK

(pakt opschrijfboekje)

Heb je het al gehoord?

HANS

Wat?

HENK

Het hoger beroep is gehonoreerd. Er
komt een nieuwe rechtszaak en de
kans is groot dat Menten wordt
vrijgesproken.

Hans schrikt.

HANS

Onzin.

HENK

De weduwe van de advocaat die
Menten na de oorlog verdedigde
heeft van zich laten horen. Menten
schijnt in '52 een of andere deal
gemaakt te hebben met de toenmalige
minister Donker van Justitie. En
hoewel er beschuldigen en
uitleveringsverzoeken waren uit
Polen en Israël werd de zaak
geseponneerd. En sepot is sepot, dus
als dit verhaal klopt loopt Menten
weer vrij rond.

(pen in de aanslag)

Wat is je commentaar?

HANS

(verbouwereerd)

Op het moment even niks.

HENK

Ik bel nog.

(pakt sanitair folder van
tafel)

Is dat nou echt zoveel beter, zo'n
dieespoeler?

Henk legt de folder terug en gaat.

HENK (CONT'D)

(knipoog)

Het beste, kerel.

39 INT. BIJZONDERE STRAFKAMER DEN HAAG (MEI 1979) / RECHTSZAAL 39-DAG

Titel: mei 1979 BIJZONDERE STRAFKAMER DEN HAAG

Een ander RECHTSCOLLEGE. Van Teylingen is in zijn element, in de verwachting dat hij gaat scoren.

VAN TEYLINGEN

Minister Donker was er stellig van overtuigd dat de beschuldigingen van massamoord, die er in 1951 werden geuit op luchtkastelen gebouwd waren. Op geen enkele manier verwachtte hij dat hiervan het wettig en overtuigend bewijs geleverd kon worden. Er was dan ook weinig voor nodig om de Amsterdamse procureur generaal ervan te overtuigen van rechtsvervolging af te zien.

Mevrouw Kortenhorst, de weduwe van de advocaat van destijds van mijn cliënt, zal u het een en ander toelichten...

In de getuigenbank zit een 88-JARIGE VROUW van welgestelde huize te knikken.

Het onvoorstelbare gebeurt:

PRESIDENT

... op grond van genoemde vormfouten verkaart de rechtbank de uitspraak van de rechtbank als niet ontvankelijk en wordt de verdachte met onmiddellijke ingang in vrijheid gesteld.

En hij hamert af.

HENRIETTE (CONT'D)

Dat sepot bestaat alleen in de verklaring van dat oude mensje. Dat kunt u toch aanvechten bij de hoge raad?

Hans kijkt haar aan, krijgt weer moed.

HANS

Ik weet niet. Misschien moet ik eens met ambtenaren uit die tijd praten?

HENRIETTE

Precies. We moeten door, meneer Knoop. We kunnen het hier niet bij laten zitten.

TITEL: 6 MAANDEN LATER

43

INT. HUIS MENTEN - DAG

43

Meta kijkt verontwaardigd naar kantonrechter MR. BAKEMA, die hem een brief van de Bijzondere Strafkamer komt voorlezen

PIETER

Houdt u op, alstublieft! Ik ben onschuldig. Dat weet u zelf ook wel.

BAKEMA

Eh, ik moet dit toch... (even voorlezen)

Pieter Menten, in kamerjas, wordt duizelig laat zich kreunend op een divan vallen.

META

Piet, oh god.

Meta ontfermt zich over Pieter, die er bewusteloos bij ligt.

META (CONT'D)

Alstublieft. Mijn man overleeft het niet als u hem naar de gevangenis sleept.

BAKEMA

Maar dat is precies wat ik hem wilde mededelen, zolang hij ziek is en dit huis niet verlaat, hoeft hij niet in hechtenis te worden genomen.

META

Zeg dat dan eerder.

Pieter kreunt, hij lijkt wonderbaarlijk snel weer bij positieven te komen.

43A INT. ARRONDISSEMENTSRECHTBANK IN ROTTERDAM (JUNI 1980)/ 43A
RECHTSZAAL - DAG

Titel: Juni 1980. ARRONDISSEMENTSRECHTBANK IN ROTTERDAM

Wederom een ander RECHTSCOLLEGE. Kleinere zaal dan Amsterdam, minder belangstellig, minder pers. Menten, dit keer naast een toegewezen ADVOCAAT, staat het college te woord. Hij hoogt lang niet zo fris meer als bij de vorige rechtszaken.

PIETER
(leest eigen verklaring
voor)

Ik zal aantonen dat niet ik, maar mijn broer Dirk bij de executies aanwezig is geweest. Er zijn twee getuigen die dit verhaal zullen bevestigen, meneer de president: De ex-vrouw en de dochter van mijn broer heb ik bereid gevonden om onder ede te verklaren dat ik nooit bij die zogenaamde massa-executies geweest kon zijn. Ik heb er in het vorige proces niet over gesproken, omdat ik mijn broer wilde beschermen, maar mensen om mij heen, mensen die het goed met mij menen, hebben me overgehaald om de waarheid te onthullen.

Hans en Wouters, in de zaal, wisselen een blik. Het zal toch niet?

44 EXT. HUIS DIRK MENTEN - DAG 44

Stockshot Cannes 1979.

Hans zit weer bij Dirk op het terras en laat een artikel van Henk Demeester in de Telegraaf zien. (26 april 1980) "*Menten roept 120 getuigen op*"

HANS
Uw ex-vrouw en dochter gaan verklaren dat niet Pieter maar u bij de executies aanwezig was.
(wijst)
"Sensationele getuigen à decharge die het proces tegen hem een geheel andere draai kunnen geven"

DIRK
Hij moet ze hebben omgekocht, de hufter.

HANS

Als we hier niets tegenin brengen komt uw broer vrij en staat u voortaan te boek als iemand die honderden onschuldige mensen heeft vermoord, en hun vrouwen, en hun kinderen. Wilt u zo verder door het leven gaan?

DIRK

Ik heb er niks mee te maken.

HANS

De hele wereld denkt straks van wel.

DIRK

Dan moet de hele wereld dat maar denken.

Hans schudt zijn hoofd. Pakt dan een dossier uit zijn aktetas.

HANS

U staat officieel te boek als oorlogsmisdadiger, omdat u financieel profiteerde van de oorlog, maar dit heeft u niet op uw geweten.

Hans legt de foto's van de opgraving voor Dirk op tafel. Samen met de foto's van Menten in Polen.

HANS (CONT'D)

U bent daar geweest. U heeft deze mensen gekend.

Dirk neemt een slok, kijkt niet naar de foto's.

HANS (CONT'D)

U heeft deze onschuldige mannen niet afgeslacht.

DIRK

Ik kan niet komen. Ze zullen me arresteren en meteen aan België uitleveren.

HANS

Nee, dat zullen ze niet.

(pakt ander document)

Dit is een vrijgeleide die ik voor u geregeld heb, getekend door de premier zelf.

Dirk bekijkt de brief.

HANS (CONT'D)
 Wat is er die nacht in Parijs
 gebeurd?

44A INT. HUIS DIRK, PARIJS - NACHT 44A

Pieter en Dirk aan de tafel. De fles cognac is bijna leeg.
 Pieter heeft zijn hart gelucht en is in tranen uitgebarsten.
 Als hij zijn hoofd in zijn handen legt kijken Dirk en zijn
 moeder elkaar aan.

44B EXT. HUIS DIRK MENTEN - DAG 44B

Dirk besluit zich uit te spreken.

DIRK
 Een verklaring. Mede door mijn
 moeder ondertekend. In 43, tijdens
 de oorlog heeft Pieter ons in
 Parijs vertelt wat hij in Polen
 gedaan heeft. Hij was als de dood
 dat de nazi's gingen verliezen.

HANS
 Dat heeft u laten optekenen?

DIRK
 Beëdigd door een notaris. Voor als
 Pieter ons weer eens zou aanklagen
 om ons geld af te persen.

HANS
 Kan ik het meenemen, om het aan de
 rechter te laten zien?

DIRK
 Wat koop ik ervoor als mijn broer
 veroordeeld wordt? Dat ik familie
 ben van een massamoordenaar? Helpt
 dat mijn zakendoen?

Dirk staat op.

HANS
 U kunt een groot onrecht voorkomen.

DIRK
 Je slachtoffers worden daar niet
 levend van.

HANS
 Maar de slachtoffers worden wel
 recht gedaan als de man die ze
 afgeslacht heeft gestraft wordt.

Hans schuift de foto's van de opgraving weer naar Dirk toe.

HANS (CONT'D)

Niet alleen mannen. Ook vrouwen,
kinderen. Vermoord alsof hun leven
er niet toe deed. Vermoord omdat uw
broer wraak nam voor iets waar zij
niets mee te maken hadden.

Dirk kijkt naar de foto's. Hans heeft een laatste foto in
zijn hand.

HANS (CONT'D)

U hebt gecollaboreerd. Maar u wilt
toch niet toestaan dat Pieter met
de dood van onschuldige kinderen
wegkomt?

Hij schuift de laatste foto naar Dirk toe. Het is de foto van
het meisje met de vlecht in de auto van Dirk Menten.

En daarna de allerlaatste foto, de vlecht tussen de resten
van het massagraf.

Dirk staart ernaar. Schudt dan het hoofd.

DIRK

Het spijt me.

Hans verbijt zich.

45 INT. ARRONDISSEMENTSRECHTBANK IN ROTTERDAM (JUNI 1980)/ 45
RECHTSZAAL - DAG

Als de rechtszaak bezig is blijkt er van de topfitte Pieter
Menten van weleer niet veel over te zijn. Lusteloos, met een
koptelefoon op zijn hoofd wacht hij af wat komen gaat. Hij
negeert zijn toegewezen advocaat, en rommelt wat onwezenlijk
met papieren. Schuin achter hem Meta, die haar ex-man bezorgd
gadeslaat.

De nicht van Pieter (HILJA, 53) staat in de getuigenbank.

HILJA

Ik hield in die tijd een dagboek
bij, daarom weet ik nog precies
wanneer mijn vader naar Polen ging,
dat was op 7 juli 1941. Hij ging
per vliegtuig...

Intussen is er bij het rechtscollege wat onderlinge commotie.

HAVERKORT

Als ik even mag onderbreken. Er
heeft zich een zojuist nieuwe
getuige gemeld, die volgens mij
voorrang behoeft.

De rechter kijkt de OVJ vragend aan. Een bode opent de deur.
 Daar staat Dirk Menten, met een aktentas in zijn armen.
 Pieter ziet hem en zijn mond valt open.

Wouters is net zo verbaasd. Dirk zoekt Hans' blik. Knikt naar hem en loopt naar de getuigenbank.

46

INT. ARRONDISMENTSRECHTBANK - DAY

46

Titel: Rotterdam, een maand later.

De uitspraak:

RECHTER

...veroordeel ik de gedaagde tot
 een gevangenisstraf van 10 jaar en
 een boete van honderdduizend
 gulden.

Hij hamert af.

Pieter lijkt niet te begrijpen wat er gebeurt. Hij kijkt naar Meta, naar zijn advocaat, naar de rechter.

Hans probeert zijn blik te vangen, maar Menten heeft geen aandacht voor hem.

De parketwachten pakken hem bij zijn armen, om hem mee te nemen.

PIETER

Wat is dit? Wat doen jullie?

Hans kijkt hoe Pieter, gebroken de rechtzaal verlaat. Meta werpt nog een laatste smeulende blik op Hans.

META

Heb je nou je zin? Een onschuldige
 zieke oude man naar de gevangenis
 sturen!

Hans is merkwaardig onbewogen. Wouters zit naast hem.

WOUTERS

Dat was het dus.

HANS

Dit was het: De zaak van je leven.

Wouters grijnst. De twee mannen schudden elkaar de hand.

Timelaps

De zaal is leeg, op Hans, die de afloop tot zich door laat dringen, na.

47 INT SAL MEYER - DAG 47

X-CUT:

47A INT. VERZORGINGSHUIS - DAG 47A

Hans eet een broodje bij Sal Meyer. Boven hem op een TV-tje zien we een verslag over Wubbo Ockels, die als eerste Nederlander een ruimtevlucht maakt.

Meta verzorgt de demente Menten, die in een rolstoel wezenloos staart naar de kleurentelevisie waarop het zelfde item loopt.

Eindtekst over de beelden.

Na tweederde van zijn straftijd te hebben uitgezeten komt Pieter Menten in 1985 vrij. Inmiddels dement geworden sterft hij drie jaar later in een verzorgingshuis in Loosdrecht.

Meta Menten bezoekt haar man daar elke dag en is altijd in zijn onschuld blijven geloven.

Terug naar Sal Meyer, inzoomend op het item op het TV/tje daar.

Tekst:

De zaak Menten kostte Hans Knoop zijn journalistieke carrière, maar spijt van de jacht op Menten heeft hij niet. Als hij zijn leven mocht overdoen koos hij voor precies dezelfde weg. Hij is nog steeds getrouwd met Betty.

Henk Demeester is tot zijn pensioen bij de Telegraaf blijven werken.

Het is nooit opgehelderd wie Pieter Menten heeft getipt over zijn arrestatie.

Een hand schakelt het TV-tje uit. Onder de aftiteling verdwijnt het beeld naar het kleine puntje in het midden van het beeld dat de oudere TV kijkers nog wel kennen.

EINDE